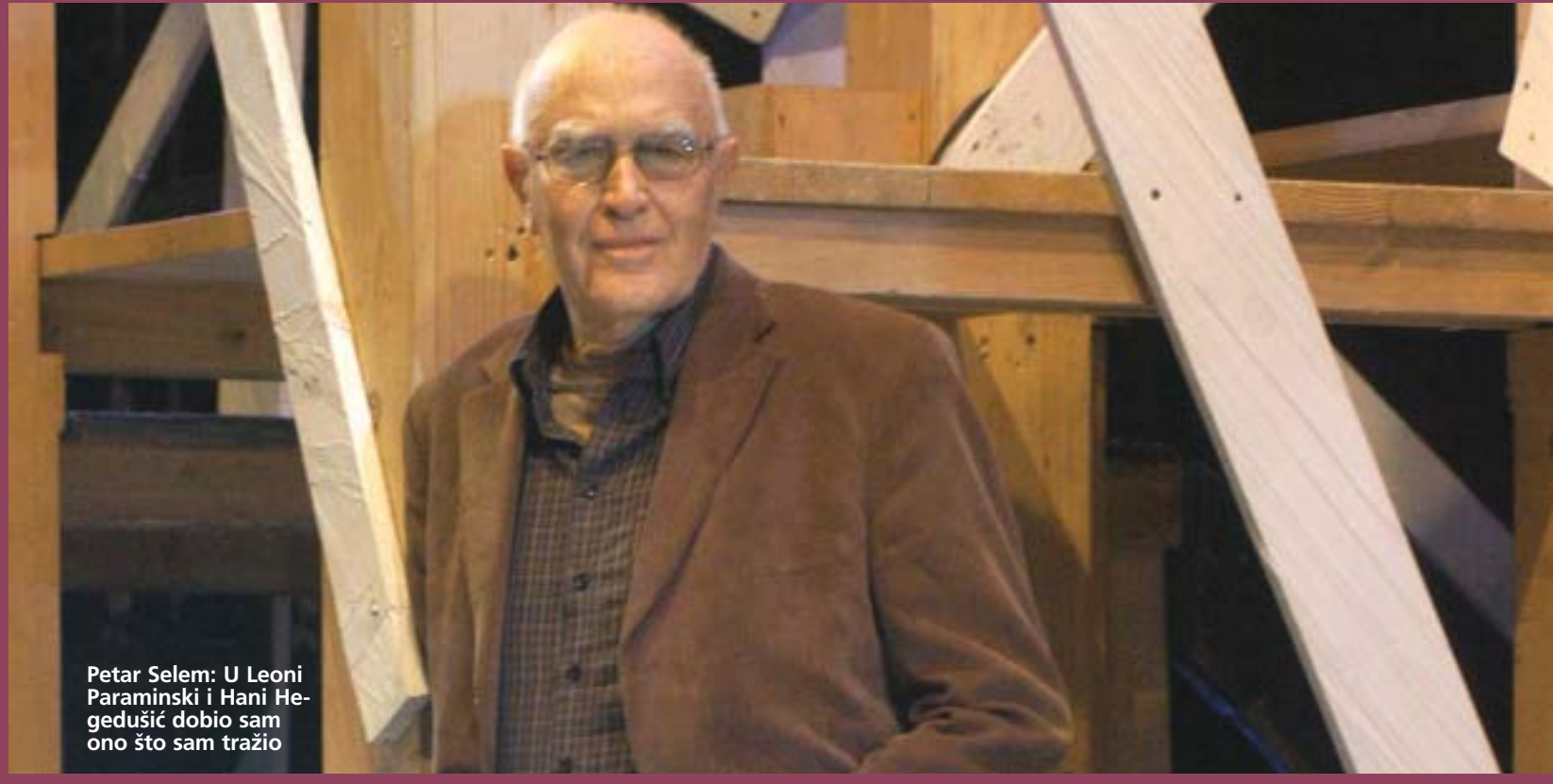

RAZGOVOR Petar Selem, redatelj Schillerove drame u varaždinske HNK

»Maria Stuart« je paklenska drama

»Maria Stuart« je zacijelo od svih Schillerovih drama najmodernija, i na razini žudnje, emocije, seksualnosti i na razini politike - tu je sukob dvaju izgleda ženskosti

Petar Selem: U Leoni Paraminski i Hani Hegedušić dobio sam ono što sam tražio

Helena BRAUT

U varaždinske Hrvatske narodnom kazalištu u utorak, 29. rujna premijerno će biti izvedena predstava »Maria Stuart« u režiji Petra Selema, prema istoimenom psihološko povijesnoj tragediji pisca iz doba romantizma - Friedricha Schillera. U predstavi nastupaju Hana Hegedušić kao Elizabeta, kraljica Engleske, Leona Paraminski u ulozi Marije Stuart (kraljice Škotske), Janko Popović Volarić (Robert Dudley, grof od Leicester), Ivica Pucar (Wilhelm Cecil, barun od Burleigha), Mijo Pavelko (Amias Pulear, vitez, Marijin čuvar), Goran Koši (Mortimer, Pauletov nećak), Jagoda Kralj Novak (Hanna Kennedy, Marijina dadija), Zvonko Zečević

U novom prijevodu Trude Stamač dobili smo kazališno moći se govoriti, koji ima kazališnu jeku i kazališnu protočnost

(Wilhelm Davison, državni tajnik), Darko Plovanić (Grof Aubespine, francuski poslanik), Matija Kezele (Časnik tjelesne straže) i Zdenko Brlek (Pomoćnik viteza Pauleta). Tim povodom razgovarali smo s Petrom Selemom.

Nastavak ženskih tema

Što Vas je ponukalo insceniranju drame »Maria Stuart«, koja s ovako velikim ansamblom zaista dugo nije bila na našim pozornicama?

- Pred točno deset godina, u Teatru ITD postavljao sam »Top Girls« Caryl Churchill, tu izrazito žensku dramu u kojoj nema ni jednog muškog lika. Neki izvodi u svezi s tom predstavom i njen uspjeh, koji je prekinula tragična smrt Ene Begović, naveli su me na pomisao da nastavim sa ženskim temama. Tu mi se ukazala Schillerova »Maria Stuart«, ta zaista ženska drama.

Uzeo sam postojeći prijevod Milana Begovića i počeo kopkati. Imao sam neke zamisli da »Maria Stuart« bude nastavak »Top Girls«

ili barem njena prvog čina. Promjene u vodstvu ITD-a, a i neke opće promjene otklonile su te zamisli.

»Maria Stuart« je i dalje tinjala, kad mi je marna Jasna Jakovljević predložila da nešto radim u varaždinske kazalištu, izronila je opet na površinu. Prilagoditi zamisao varaždinskoj pozornici i nije bilo teško. Počeo sam je zamišljati za pozornicu ITD-a. Nikada mi se »Maria Stuart« nije ukazala u spektakularnosti velika predstava s brojnim ansamblom, već naprotiv, u krajnjoj sažetosti.

Na koji način ta drama govori o nama sada i ovdje i što Vama je u njoj bilo posebice intrigantno?

- »Maria Stuart« je zacijelo od svih Schillerovih drama najmodernija. Ako se uklone oplate velike literarnosti i šarolikosti velike drame, ostaje bit posve moderna. I na razini žudnje, emocije, seksualnosti, i na razini politike. Tu je sukob dvaju izgleda ženskosti.

Spletke, intrige, podmetanja

S jedne strane ženskost koja se silovito iskazuje i žudnja koja se troši, kako bi rekao Camus u »Kamiguligulig« »do sagorijevanja«, uz žrtvovanje svega što se može žrtvovati, vlasti, krune, prijestolja, pa i života, a na drugoj ženskosti koja vrije u mutnim prostorima potisnute žudnje, koja se žrtvuje vlasti, moći, prijestolja i koja tako potisnuta, ali neugašena izaziva spletovite teških i smrtonosnih neuroza.

Na razini politike tu je sve što borba za vlast i za položaj u vlasti i oko nje sadrži: spletke, intrige, podmetanja, prevrtljivosti, prijetvornosti, izdaje. Kada se tu dvije razine pomiješaju, kada njihove motivacije zaigraju igru u istom prostoru, nastaje zaista paklenska drama. Ali drama koja unatoč svemu ne odustaje od okomicne, od nade isklupljenja, od milosti.

Jeste li zadovoljni prijevodom Trude Stamač?

- Započelo je s prijevodom Milana Begovića, zamamno lijepim. Ali kada smo krenuli »Mariju Stuart« kazališno iščitavati za Varaždin, vidjeli smo da Begovićev prijevod više ne može funkcionirati. Tako smo naručili novi prijevod Trude Stamač. I dobili smo ono što smo tražili. Prijevod koji se kazališno

može govoriti, koji ima kazališnu jeku i kazališnu protočnost. Time tekstualni posao nije bio dovršen.

Za predstavu kakvu sam zamišljao postojao je uteg viška teksta i viška likova. Schiller je velik pjesnik, ali puno govori i tumači i objašnjava. U »Don Carlos«, na primjer, prizor Carlosa i Eboli Schiller razvija na dvadesetak strana. Verdi ga rješava s nekoliko replika. Trebalo je, dakle, čistiti da bi se došlo do biti ove sjajne drame. Taj posao obavila je mlada dramaturginja Lana Šarić. Jedan razgovor bio je dostatan da shvati

što želim i da to napravi. Tekst je sveden na njeru bitnoga, neki su likovi spojeni u jedan, neki posve uklonjeni. Dobili smo djelotvornog i modernog Schillera.

Postoji li neka izvedba »Marije Stuart« koju ste gledali i koja Vas se posebno dojmila?

- Gledao sam samo jednom u Rimu, pred dvadesetak godina. Istina, režirao je Franco Zeffirelli, redatelj kojeg volim, ali Mariju i Elizabetu igrala su dvije vremenske talijanske dive. Na pauzi sam otišao.

Jeste li zadovoljni varaždinskim ansamblom i dvjema glumicama koje će utjeloviti Mariju Stuart i Elizabetu?

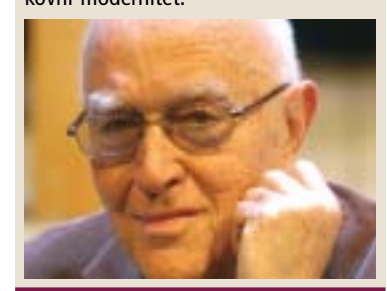
- Znao sam da Maria i Elizabeta trebaju biti mlade, da bi bez oslonca mladosti sve njihove žudnje i njihova zla i njihova dobra bili isprazni. U Leoni Paraminski i Hani Hegedušić dobio sam ono što sam tražio. Likovi posve izronili iz mog zamišljanja. Ali ne kao preslik, već kao žive, stvarne mlade osobe koje ulazu sebe posve i besprizvno i koje svojim individualnostima obogaćuju moj zamišljaj.

I svi ostali glumci od Janka Volarića Popovića pa dalje po cast listi bacili su se dušom i tijelom u tu igru koja je i vrlo stvarna i koja treperi na granicama ludila i nadrealnoga. Svi su oni moji suradnici. Moram spomenuti i izvršnu, na bit svedenu scenografiju Marina Gozzea, duhovitu i ekspresivnu glazbu Darka Hajseka, a hvalje i svim ostalim suradnicima.

Ovacije za »Nabucca« kao plebiscit

Kakvo viđenje u političkom smislu možemo očekivati u Vašoj predstavi?

- Pitate za politiku? Radeći »Mariju Stuart«, bježao sam od politike i u nju opet uranjao. Shvatite to, kako hoćete. Ali koliko god je politički razlog u drami važan čak i presudan, bilo bi pogrešno čitati je samo na političkoj razini. Jednom sam u šali kazao da bi naslov naše predstave kad bismo je preočili u TV seriju, mogao biti »Seks i vlast«. Ne, na političkoj razini predstava ništa posebno gledatelju neće priopćiti. Ali će ga podsjetiti, uz ostalo, koliko se politika upliće u naše strasti, i to je zacijelo jedan od zaloga njezine dugovječnosti.

Petar Selem: U Leoni Paraminski i Hani Hegedušić dobio sam ono što sam tražio

»Nedavno je Vaše redateljsko čitanje opere »Nabucco« proslavilo čak 25 godina neprekidnoga izvođenja u zagrebačkome HNK. Kakve Vas uspomene veže uz tu predstavu i što Vam ona danas znači?

- Izvedba u povodu 25. godišnjice izvođenja moga »Nabucca« u Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu zaista je svojevrsan fenomen. Ne bih sada o uspomenu. Sve su to dobro poznate stvari: i Moskva, Boljšoj i dvadesetominutne ovacije, i jednako Petrograd on da Lenjingrad, pa Luxembourg, i Salzburg i sve ostale postaje ovoga neobičnog putoslovlja.

Ali posebice me dojmilo ono što se dogodilo na ovoj jubilarnoj izvedbi. Iskreno, otišao sam te večeri u kazalište pun tjeskobe. Samo jedan pokus sa solistima u pokusnoj sobi, jedna generalka na pozornici, bio sam u dvojbi kako će predstava izgledati, i još k tomu termin prije početka sezone, pitao sam se hoće li uopće biti publike? Kad sam došao pred kazalište, za tekao me prostor pun ljudi, ono što se događa u večerima premijera ili iznimnih predstava. Gledalište je bilo prepuno.

Maestro Ivan Repušić zaista je predstavio dao novi zamah, Gabriela Georgijeva bila je sjajna Abigaila, ali sve u svemu bila je to solidna repertoarna izvedba, i ništa više. A oduševljenje gledateljstva bilo je nalik onomu na davnoj premijeri. Ovacije, ti povici bravo već nakon prvog čina, ovacije na koncu bile su po mojoj prosudbi stanoviti plebiscit. Publika je kazala kakvu vrstu opernog kazališta želi, traži i očekuje.

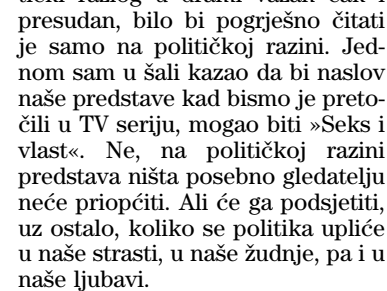
Biste li nešto danas mijenjali?

- Kad bih danas režirao »Nabucca«, zacijelo bi to bilo drukčije, kompleksnije. Ali nisam siguran da bi trajalo četvrt stoljeća. U ovoj se predstavi ništa ne može mijenjati, u svom je zamišljanju čista potpuna. Publika je voli takvu kakva je, sa scenografijom Božidara Rašice, koja sjedinjuje figurativnost i fini modernitet, s opojnim kostimima Silvije Strahammer i njihovim suptilnim priopćiti. Ali će ga podsjetiti, uz ostalo, koliko se politika upliće u naše strasti, i to je zacijelo jedan od zaloga njezine dugovječnosti.

Ovacije za »Nabucca« kao plebiscit

Kakvo viđenje u političkom smislu možemo očekivati u Vašoj predstavi?

- Pitate za politiku? Radeći »Mariju Stuart«, bježao sam od politike i u nju opet uranjao. Shvatite to, kako hoćete. Ali koliko god je politički razlog u drami važan čak i presudan, bilo bi pogrešno čitati je samo na političkoj razini. Jednom sam u šali kazao da bi naslov naše predstave kad bismo je preočili u TV seriju, mogao biti »Seks i vlast«. Ne, na političkoj razini predstava ništa posebno gledatelju neće priopćiti. Ali će ga podsjetiti, uz ostalo, koliko se politika upliće u naše strasti, i to je zacijelo jedan od zaloga njezine dugovječnosti.

Petar Selem: U Leoni Paraminski i Hani Hegedušić dobio sam ono što sam tražio

MANIFESTACIJE Tjedan mađarske kulture od 25. rujna do 2. listopada

Tisuću godina tradicije i kulture

Vrhunac tjedna bit će znanstveni skup »Susreti dviju kultura - Obitelj Zrinski u hrvatskoj i mađarskoj povijesti«

Vedran JERBIĆ

ZAGREB - Tjedan mađarske kulture, koji se od 25. rujna do 2. listopada održava u Zagrebu i dijelom u Čakovcu, na izniman će način približiti ulomke tisućljetne tradicije te zemlje kroz film, glazbu, ples, književnost i znanost.

Vrhunac tjedna obilježiti će znanstveni skup pod nazivom »Susreti dviju kultura - obitelj Zrinski u hrvatskoj i mađarskoj povijesti« u Palači Matice hrvatske u četvrtak, na kojem će se pokušati rasvijetliti uloga i važnost obitelji koja je tijekom srednjeg vijeka, pa sve do kraja 17. stoljeća snažno utjecala na politički i kulturni suživot između Hrvata i Mađara.

»Ovo je prvi put kako će predstavnici Hrvatske i Mađarske sjesti za stol i pokušati odgovoriti na neka važna pitanja iz zajedničke povijesti«, rekao nam je savjetnik u mađarskom veleposlanstvu Atal Diszta, naglašavajući vrijednost toga skupa na kojem će sudjelova-

Na programu i nagrađivani film »Izgubljeni svijet« redatelja Gyula Nemesa koji prikazuje siromašne ljudi u središtu Budimpešte

ti dvadesetak povjesničara, a otvorit će ga akademik Ante Stamač, dr. Eva Lauter, ravnateljica instituta Balassi u Budimpešti, i dr. Peter Imre Gyorkos, veleposlanik Republike Mađarske.

Novi mađarski dokumentarci

Iz filmskog programa posjetitelji imaju prilike vidjeti ciklus novoga mađarskog dokumentarca, koji se održava u Dokukinu, i na jednom mjestu je okupio pet najzanimljivijih novih naslova ovcjeničnih brojnim nagradama na europskim festivalima.

Plesna skupina Rite Gobi nastupiti će u četvrtak u Zagrebu

Dokumentarac o drugoj strani Budimpešte - "Izgubljeni svijet"

»Izgubljeni svijet« redatelja Gyula Nemesa dobitnik je Kristalnog globusa na Festivalu u Karlovym Varyma, a tema kojom se bavi jesu zaboravljeni ljudi koji u zanemaranom centru Budimpešte, iza kulisa raskošne metropole, žive u adaptiranim kućicama-brodovima pokušavajući preživjeti zimu i obraniti se od investitora koji ih žele iseliti.

VARAŽDINSKE BAROKNE VEČERI Izvedena opera »Argippo« Antonija Vivaldija

Dragulj u neodgovarajućoj izvedbi

Koliko god istraživački napori bili hvalevrijedni, potvrdilo se da je od dobre ideje do kvalitetne realizacije vrlo dug put, koji ovoga puta nije uspješno svladan

Mirta ŠPOLJARIĆ

Antonija Vivaldija danas poznajemo po njegovim instrumentalnim djelima. No, on je sebe u ono vrijeme smatrao opernim skladateljom, napisavši četrdesetak opera, od kojih je sačuvana samo polovica. To, pak, otvara prostor mnogim istraživačima i muzikolozima da se upuste u potragu za Vivaldijevim opusom. Mnogima to baš i nije pošlo za rukom, no jednomu glazbeniku jest.

Vivaldi u Pragu

Čembalist, dirigent i muzikolog Ondrej Macek pronasao je libreto Vivaldijeve opere »Argippo«, praizvedene 1730. godine u Pragu, u praškoj Nacionalnoj knjižnici. Potom je, slijedivši tragove vlastita iskustva, u Regens-

burgu otkrio anonimni svezak s 19 arija, od kojih su sedam imale iste tekstove kao one sadržane u libreto te su analizom od strane stručnjaka potvrđene kao Vivaldijeve arije.

Ondrej Macek imao je tada u rukama više negoli itko do tada cjeloviti libreto i polovicu originalne glazbe, stoga je odlučio rekonstruirati Vivaldijevu operu. Nekoliko arija posudio je iz već postojećih skladateljstevih opera, a preostali dio konstruirao je postupkom parodije, dodavanja novoga teksta postojećoj ariji, što je bio uobičajen način skladanja u vrijeme baroka.

Tako je došao do konačnoga oblika Vivaldijeve »Argippe« ili barem onoga kako je mogao zvučati u Vivaldijevo vrijeme, nakon čega je 3. svibnja 2008. godine opera

ponovno zaživjela na pozornici. Izveo ju je upravo Ondrej Macek sa svojim ansamblom Hofmusici, koji je osnovan 1991. godine u Pragu. A nakon nekoliko izvedbi u Europi, »Argippo« se ovoga rujna, točnije u subotu pred

završetak festivala, pojavio i na Varaždinskim baroknim večerima.

Rekonstrukcija se na prvo slušanje čini solidna, odgovarajuća duhu vremena. No, važno je napomenuti da ona nije zatvorena i konačan

oblik. »Iako sam se trudio da ponudim uvjerljiv i vjerodostojan oblik, to ne isključuje mogućnost da se neke druge arije iz »Argippe« ili čak cijela opera ne pojave negdje drugdje u drugoj formi«, naglašava Macek.

Loša scenska izvedba

I sve bi bilo u najboljem redu, kada bi otkrivanje i, dapače, stvaranje takvog povijesnog dragulja pratila i jednako vrhunska izvedba. Jer ono što su članovi vokalno-instrumentalnoga sastava Hofmusici ponudili, bilo je više nalik kakvoj amaterskoj (ne misleći pri tome ništa loše o amaterima) produkciji negoli vrhunskom istraživačko-izvedbenom projektu.

U toj poluscenskoj izvedbi malo što je doista valjalo. Jedino što ju čini scenskom je-

Ansambl Hofmusici u Varaždinu